

Наукові інтереси: диригентсько-хорова майстерність, інтеграція музики і хореографії, хормейстерська підготовка, хорове мистецтво, сценічна культура, вольові якості, музичне мистецтво.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR
CHURIKOVA-KUSHNIR Olga Dmytrivna –
Professor, PhD (Candidate of Pedagogical Sciences),

Professor at the Department of Music, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Circle of scientific interests: choral conducting mastery, integration of music and choreography, choral master training, choral art, stage culture, volitional qualities, musical art.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2025 р.

УДК 378.091.3:373.3.011.3-051]:373.3.015.31:159.955-028.43-047.22

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.15.115-122

ТЕСЛЕНКО Тетяна Василівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2072-1828>

e-mail: t.v.teslenko@npu.edu.ua

СЕНЧИЛО Алла Володимирівна –

викладач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,

директор мережі закладів освіти Sofi-Den

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0001-0372-5870>

e-mail: a.v.senchylo@npu.edu.ua

МЕЛЬНІЧУК Неля Володимирівна –

викладач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-7257-7722>

e-mail: n.v.melnichuk@udu.edu.ua

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО ТА ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

ТЕСЛЕНКО Тетяна Василівна, СЕНЧИЛО Алла Володимирівна, МЕЛЬНІЧУК Неля Володимирівна. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО ТА ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Описано досвід розвитку критичного та дизайн-мислення у здобувачів бакалаврського та магістерського рівня спеціальності АЗ «Початкова освіта» у процесі фахової підготовки. Встановлено, що етапами розвитку дизайн-мислення є: емпатія, визначення проблеми, генерація ідей, створення прототипів та тестування. Наведено приклади роботи зі студентами на цих етапах під час вивчення обов'язкових («Педагогіка») і вибіркових освітніх компонентів («Розвиток критичного мислення молодших школярів», «Інфомайстерність: критичне мислення та медіаграмотність у педагогічній практиці», «Дизайн-мислення та розробка освітніх проєктів»).

Ключові слова: фахова підготовка майбутніх учителів початкової школи, «Педагогіка», критичне та дизайн-мислення, безпечне освітнє середовище, медіаграмотність, інфомайстерність, молодші школярі.

TESLENKO Tetiana Vasylivna, SENCHYLO Alla Volodymyrivna, MELNICHUK Nelya Volodymyrivna. PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR DEVELOPING CRITICAL AND DESIGN THINKING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING COMPULSORY PSYCHO-PEDAGOGICAL AND ELECTIVE COURSES

The article describes the experience of developing critical and design thinking in bachelor's and master's degree students majoring in A3 «Primary Education» in the process of professional training. The essence of these types of thinking and their role in forming future teachers' ability to adapt, reflect, and creatively solve educational problems in the context of war in Ukraine are considered.

It has been established that critical thinking is understood as the ability of an individual to analyze information, evaluate arguments, verify facts, and make informed conclusions. The essence of design thinking lies in the ability to solve problems using creative and innovative methods to create solutions that meet the needs of users. The stages of design thinking development are characterized as follows: empathy, problem definition, idea generation, prototyping, and testing.

Examples are given of working with first-year (bachelor's) students at these stages while studying compulsory («Pedagogy») and elective educational components («Development of Critical Thinking in Younger Schoolchildren», «Infomastery: Critical Thinking and Media Literacy in Pedagogical Practice»). The most effective tasks are those related to project implementation («Lesson in Shelter» with an emphasis on a safe educational environment); analysis of conflict situations from one's own professional practice; selection of controversial questions and compilation of a checklist «How to ask controversial questions»; creation of a training course for teachers, a lesson plan for students (20–25 minutes) using discussion and controversial questions, etc.

Detailed methodological guidelines for teachers and students when studying the topic «Media literacy of primary school teachers in the context of critical thinking» were provided. Emphasis is placed on the exercise «Analysis of information sources: truth or manipulation?», which teaches future teachers to analyze their media space and consciously approach issues of their own media consumption and prepare students for this.

The advantages of the elective course for master's level students «Design Thinking and Development of Educational Projects» in the context of the stated issues are described. Examples of classes with tasks for setting the main goals of forming a unique selling proposition, working with financial calculations for different budgets, proposing solutions and determining the uniqueness of one's own product and creating its prototype («My Children's Project. Space for Learning English», games with elements of meditation «Relax Quest», etc.), improving the brand and its positioning.

Keywords: *professional training of future primary school teachers, «Pedagogy», critical and design thinking, safe educational environment, media literacy, information literacy, younger schoolchildren.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В сучасних умовах повномасштабної війни в Україні вища освіта постала перед безпрецедентними викликами, що вимагають від педагогів не лише професійної гнучкості, а й здатності мислити критично та творчо. Особливої актуальності ці навички набувають у підготовці майбутніх учителів початкової школи, які є не тільки носіями знань, а й агентами психологічної підтримки та соціального згуртування для дітей молодшого шкільного віку. Володіння критичним мисленням дозволяє майбутнім учителям аналізувати інформацію, оцінювати достовірність джерел, приймати зважені рішення в умовах невизначеності. Дизайн-мислення, у свою чергу, сприятиме розв'язанню реальних проблем через емпатію, креативність і прототипування рішень. Для педагогів це означає здатність поставити себе

на місце дитини, зрозуміти її потреби, а також створювати інноваційні навчальні стратегії, які відповідають індивідуальним особливостям учнів, їх психологічному стану в конкретних навчальних ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У воєнних умовах, коли освітній процес часто проходить у змішаному або дистанційному форматі, здатність учителя до критичного та дизайн-мислення дозволяє ефективно організовувати навчання, долати бар'єри доступу до знань і підтримувати мотивацію учнів. У ситуації, коли діти 6 – 9 років стикаються з дезінформацією, травматичними подіями чи вимушеною зміною освітнього середовища, учитель, який здатний критично оцінювати ситуацію, може надати дітям підтримку, сформувати безпечне інформаційне поле й ефективно адаптувати зміст, форми, методи і засоби навчання,

створюючи таким чином комфортне освітнє середовище як під час офлайн, так і онлайн-навчання.

Вчені О. Матвієнко, М. Попов, О. Степанчук, здійснюючи наукові розвідки з питань медіаграмотності здобувачів вищої освіти, висвітлюють проблему розвитку критичного мислення через здатність працювати з інформацією і характеризують це як стійке уміння розуміти, аналізувати та критично оцінювати медійні повідомлення, включаючи текст, зображення, аудіо та відео [2].

Цінним для дослідження є розгляд проблеми розвитку критичного мислення різними методами в публікаціях таких дослідників як Н. Бахмат, О. Пометун [3], К. Колесник, М. Швардак та інших. До ознак його сформованості автори відносять здатність здобувачів освіти різних рівнів оцінювати інформацію, формувати свою думку та аргументовано висувати висновки; володіти умінням ефективно взаємодіяти з іншими, включаючи здатність висловлювати свої ідеї, слухати інших та обговорювати інформацію (К. Колесник). Вартим уваги є ідеї з використання проєктного навчання, інтерактивних методів задля формування інформаційної компетентності як складників досліджуваних видів мислення (К. Колесник, М. Швардак).

Особливу дослідницьку увагу привертає публікація Е. Гонен (E. Gonen), де авторка аналізує працю Т. Броуна (T. Brown), в якій дослідник характеризує суть процесу розвитку дизайн-мислення: «He mentions that there are useful starting points but the continuum of innovation is best thought of as a system of overlapping spaces rather than a sequence of orderly steps. Those 3 steps are *inspiration* which is the problem or opportunity that motivates the search for solution; *ideation*, the process of generating, developing and testing the ideas and *implementation* the path that leads the way to market (product, service or strategy). Since design thinking is an exploratory process the nature of this journey is iterative and non-linear» [9, с. 4]. На основі цього умовиводу вітчизняні дослідники (Г. Лисенко та ін.) визначають етапи розвитку дизайн-мислення: емпатія, визначення проблеми, ідеяція (продукування ідей), створення прототипу, тестування [1, с. 5]. Ці підходи також лягли в основу досліджень й інших українських авторів, таких як: О. Баранник, О. Губський, В. Іванова, С. Волкова, В. Тягун [8].

Науково значущими є думки науковиць Г. Лисенко, С. Волкової, О. Баранник, які у своїй публікації здійснюють теоретичне обґрунтування педагогічного потенціалу дизайн-мислення у процесі професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін, а

також доводять ефективність інтелект-карт і портфоліо-методу для розвитку відповідних навичок [1]. Залучення цих інструментів, на думку авторок, посилює візуалізацію навчального матеріалу, сприяє глибшому засвоєнню знань і надає студентам можливість усвідомлено керувати власним навчальним досвідом. Особливо цінним для нас є думки авторок щодо схожості цілей різних фаз (етапів) дизайн-мислення та порівняння його з критичним мисленням за таксономією Б. Блума, які зробив О. Губський. Зокрема, він відзначає, що фаза «розуміння» за Б. Блумом та «визначення» в дизайн-мисленні спрямовані на розуміння отриманої інформації; подібність процесів можна побачити й у фазах «застосування» та «тестування», як вважають Г. Лисенко, С. Волкова, О. Баранник [1].

Підсумовуючи вищесказане, можемо констатувати, що актуалізована потреба включення до освітнього процесу спеціальних курсів (обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів), спрямованих на розвиток у здобувачів освіти навичок аналізу, аргументації, оцінювання інформації з різних джерел, що суголосне з критичним та дизайн-мисленням, інфомайстерністю та медіаграмотністю. На нашу думку, такі навички можуть бути сформовані через роботу з освітніми кейсами, обговорення педагогічних дилем, аналіз фейків та медіа тощо, що є підґрунтям для навчально-методичної роботи викладачів ЗВО, які цілеспрямовано займаються розвитком критичного та дизайн-мислення студентів педагогічних спеціальностей.

Метою статті є теоретичний аналіз та висвітлення досвіду розвитку критичного та дизайн-мислення в майбутніх учителів спеціальності АЗ «Початкова освіта» у процесі вивчення окремих обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів ОПІ бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз фахових джерел з проблеми дослідження дозволяє узагальнити, що критичне мислення – це здатність аналізувати інформацію, оцінювати аргументи, перевіряти факти та робити обґрунтовані висновки. Це не просто вміння ставити під сумнів все, а скоріше, здатність (і, на нашу думку, стійке бажання) мислити раціонально, неупереджено та враховувати наявні докази. Розвиток критичного мислення здобувачів освіти передбачає цілеспрямоване навчання їх навичкам аналізу, синтезу, оцінки та інтерпретації інформації. Тоді як дизайн-мислення – це орієнтований на людину підхід до вирішення проблем, де використовуються

творчі та інноваційні методи для створення рішень, що задовольняють потреби користувачів. Це процес, який має чітку поетапність дій і включає в себе емпатію, визначення проблеми, генерацію ідей, створення прототипів та тестування.

З огляду на виклики сучасності, критичне і дизайн-мислення майбутніх педагогів мають формуватися не лише в рамках фахових обов'язкових дисциплін, а й через вибіркові. Розкриємо досвід формування цих типів мислення у здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності АЗ «Початкова освіта» на прикладі таких освітніх компонентів: «Педагогіка» (Модуль 2. «Теорія навчання та педагогічна творчість») (обов'язковий) [6], «Дизайн-мислення та розробка освітніх продуктів» [4], «Інфомайстерність: критичне мислення та медіаграмотність у педагогічній практиці» [5], «Розвиток критичного мислення молодших школярів» [7] (вибіркові).

Так, опрацюючи тему 2.5. «Форми організації навчання в НУШ. Урок як основна форма організації процесу навчання в Новій українській школі. Форми організації навчальної діяльності в умовах НУШ. Проектування сучасного уроку в НУШ як цілісної системи», студенти бакалаврату, зпоміж іншого, вивчають типи і структуру уроків, формати їх проведення за різних безпечних умов [6]. Зокрема, багато приватних шкіл м. Києва, з якими працює кафедра під час виробничої практики, практикують заняття з учнями в укритті під час повітряної тривоги. У цьому зв'язку, доцільним завданням для розвитку критичного та дизайн-мислення у майбутніх учителів є виконання міні-проєкту «Урок в укритті» (адже багато шкіл продовжують активності в укриттях, особливо якщо контингент учнів невеликий). Відповідно до етапів генерування інноваційних рішень (за Т. Броун (Т. Brown), Г. Лисенко при використанні дизайн-мислення, студентам пропонуються відповідні запитання і завдання на кожен із етапів та вправи з розвитку критичного мислення, за допомогою яких ці завдання виконуються (табл. 1).

Вивчаючи вибірковий курс «Розвиток критичного мислення молодших школярів», майбутні учителі опрацюють тему «Як працювати зі спірними запитаннями. Дискусія у навчанні. Як застосувати спірні запитання у навчанні ефективно» у межах модулю 1 «Теоретичні основи технології розвитку критичного мислення» [7].

Таблиця 1.
Розвиток критичного та дизайн-мислення студентів АЗ «Початкова освіта» бакалаврського рівня під час вивчення ОК «Педагогіка»

Етап генерування інноваційного рішення при дизайн-мисленні	Запитання/завдання	Вправи розвитку критичного мислення [3]
1. Емпатія	Які емоційні, фізичні, навчальні потреби мають діти в укритті? Як щодо вчителя/вчительки?	«Мозкова атака»
2. Формулювання проблеми	У чому головна складність для організації уроку в таких умовах?	«Передбачення»
3. Генерування ідей	Підберіть дієві методи і прийоми, які можна застосувати при проведенні уроку в укритті (не менше 3)? Врахуйте при цьому практики, спрямовані на стабілізацію емоційного стану учнів.	«Дерево рішень»
4. Створення прототипу	Розробіть та опишіть коротко план-конспект вашого «Уроку в укритті» з будь-якого предмету чи інтегрованого курсу початкової школи.	«Акваріум»
5. Тестування	Які питання слід поставити одногрупнику/одногрупниці, щоб перевірити ефективність сконструйованого уроку?	«Запитання до автора», «Неперервна шкала думок»

Для ефективного її опрацювання студентам пропонуються завдання, які на нашу думку, сприятимуть у них реалізації головних завдань обраного курсу та розвитку дизайн-мислення. Використовуючи вказані вище підходи до поетапності генерування інноваційних рішень, здобувачі освіти на етапі емпатії отримують завдання дати визначення «спірного запитання», навести три приклади таких запитань для будь-якого уроку, порівняти методи розвитку критичного мислення (дискусії та мозкового штурму тощо), які доцільно використати на таких уроках. Це дозволяє їм зрозуміти, як учні сприймають спірні запитання, і спільно з оногруппниками формують базове бачення проблеми, яка потребує обговорення.

На етапі формулювання/визначення проблеми студенти мають виконати такі завдання: проаналізувати конфліктну ситуацію з власної виробничої практики; знайти тему з підручника будь-якого предмету чи інтегрованого курсу початкової школи та

сформулювати до її змісту спірне запитання; скласти чекліст «Як ставити спірні запитання» тощо. Як свідчать наші спостереження за роботою на заняттях, така діяльність стимулює здобувачів вищої освіти до виявлення труднощів, формулювання конкретних педагогічних завдань, які треба вирішувати в різних виробничих ситуаціях, у тому числі і конфліктних.

Етап генерування ідей супроводжується виконанням завдань, пов'язаних зі створенням карти емпатії учнів; розробленні структури 10-хвилинної дискусії; спільній розробці правил безпечної дискусії. На наше переконання, така діяльність впливає на формування у студентів уміння продукувати різні підходи до організації дискусії для учнів різного віку та з урахуванням інклюзивності класів, створенню нових ідей та правил.

Особливе зацікавлення у здобувачів вищої освіти при вивченні цієї теми викликає етап формування дизайн-мислення – *створення прототипу*, який передбачає розробку інноваційного продукту для освіти. Зокрема, ми пропонуємо їм розробити міні-тренінг для вчителів «Як ефективно працювати зі спірними запитаннями на уроках». Він має включати: алгоритм підготовки вчителя та учнів, способи формулювання таких запитань, правила проведення тренінгу, методи підбиття підсумків. Також дієвим визнано групове завдання зі створення сценарію навчального заняття для учнів (20–25 хв) з використанням дискусії та спірних запитань, результатом якого є візуальна схема. На доповнення важливим є завдання з підбору та використання цифрового інструменту (наприклад, Padlet, Mentimeter чи інтерактивних карт), що допоможе організувати дискусію навколо пропонованого спірного запитання.

Завершальний етап розвитку дизайн-мислення майбутніх учителів (*тестування*) при вивченні теми «Як працювати зі спірними запитаннями. Дискусія у навчанні. Як застосувати спірні запитання у навчанні ефективно» реалізується через такі завдання на основі методів інтерактивної технології опрацювання дискусійних питань: провести дискусію та зібрати відгуки; удосконалити розроблені сценарії (міні-тренінгу для вчителів та навчального заняття для учнів) на основі фідбеку; скласти власний чекліст студента-педагога. Результати прояву у студентів дизайн-мислення та їхньої роботи з формування критичного мислення учнів оприлюднені у їхніх звітах з різних видів практик (URL:<https://www.facebook.com/share/p/18sVRgKcW2/>; URL:<https://www.facebook.com/share/p/1CUodmrNTK/>).

Важливим для формування критичного та дизайн-мислення у студентів спеціальності АЗ «Початкова освіта» є вибірковий освітній компонент «Інфомайстерність: критичне мислення та медіаграмотність у педагогічній практиці» [5]. Так, під час вивчення теми «Медіакомпетентність вчителя початкових класів в розрізі критичного мислення», у здобувачів освіти продовжується формування уміння здійснювати критичний аналіз інформаційних ресурсів, розрізняти методи пошуку відбору та систематизації інформації, поєднувати традиційні методики та мультимедійні засоби у підготовці до уроку. Наприклад, найбільш простою у застосуванні як під час очного, так і під час дистанційного навчання є вправа «Аналіз джерел інформації: правда чи маніпуляція?». Зокрема, використовуючи будь-який інформресурс та методи розвитку критичного мислення («Обмін проблемами», «Займи/зміни позицію», «Дерево рішень», «Акваріум», «Одна хвилина», «Неперервна шкала думок» [3; 7]), ставимо і опрацьовуємо зі здобувачами освіти такі запитання: 1. Хто автор матеріалу? Чи є в нього авторитет? 2. Яке джерело інформації (офіційне, приватне, соцмережі тощо)? 3. Яка мета цього тексту/відео? (інформувати, переконати, залякати тощо). 4. Чи є в цьому сюжеті емоційні маніпуляції або фейкова інформація? 5. Як цей матеріал може вплинути на учнів початкової школи? 6. Чи доречно використовувати його в навчанні дітей? Чому?». Такі завдання, на нашу думку, забезпечують реалізацію мети курсу – навчити майбутніх учителів початкових класів аналізувати свій медіапростір і свідомо підходити до питань власного медіаспоживання та готувати до цього учнів [5].

Завершується формування критичного та дизайн-мислення студентів уже на магістерському рівні в курсі «Дизайн-мислення та розробка освітніх продуктів» [4]. Дієвим для майбутніх управлінців та власників закладів освіти дошкільного та загальноосвітнього рівнів в контексті заявленої теми статті є змістовий модуль 2 «Створення освітнього продукту». Зокрема, там пропонується вивчення таких тем «Формування УТП (унікальної торгової пропозиції)», «Етапи створення освітнього продукту». За вже згаданою поетапністю розвитку дизайн-мислення Т. Броун (Т. Brown), Г. Лисенко та ін. (емпатія, визначення проблеми, генерація ідей, створення прототипів та тестування), студентам, з використанням різних вправ на розвиток критичного мислення, пропонуються завдання на встановлення основних цілей формування унікальної торгової пропозиції, здійснення аналізу цільової аудиторії,

визначення унікальності продукту. Як свідчить наш досвід, найбільш наочним у контексті формування дизайн-мислення є завдання, пов'язані зі створенням власного освітнього продукту. Зокрема, *етап емпатії* дозволяє через низку завдань здійснити аналіз ринку освітніх послуг (Проведіть опитування чи аналіз відкритих джерел: які освітні продукти зараз найбільш затребувані? Побудуйте карту емпатії для учня / батьків: що вони думають, відчувають, говорять, роблять щодо навчання. Складіть список освітніх продуктів-конкурентів (онлайн-курси, інтерактивні платформи, друковані матеріали) та визначте, чого їм бракує. *Етап визначення проблеми* корелюється з організаційно-правовими аспектами створення освітнього продукту (Складіть перелік правових питань, які треба врахувати (ліцензії, авторське право, стандарти освіти). Зробіть міні-дослідження: які освітні продукти потребують обов'язкової сертифікації в Україні? Проаналізуйте, як недотримання правових норм може вплинути на репутацію продукту). *Етап генерації ідей* у цьому випадку синхронізується з фінансовими розрахунками та варіантами рішень (Розрахуйте орієнтовні витрати на створення продукту (матеріали, реклама, розробка). Складіть три варіанти бюджету: мінімальний, оптимальний, необмежений. Визначте джерела фінансування (гранти, спонсори, платні курси, краудфандинг). Тобто тут ми стимулюємо їх до пошуку рішень, як реалізувати освітній продукт за різних фінансових можливостей.

Етап створення прототипів передбачає опис методичної основи продукту та формування команди (Розробіть освітню модель (цільова аудиторія, очікувані результати, методи навчання). Створіть прототип уроку / модуля / тренінгу на базі продукту. Визначте, які компетентності учнів / педагогів будуть розвиватися через цей продукт. Визначте, які ролі потрібні у вашій команді (педагог, маркетолог, дизайнер, аналітик, комунікаційник). Складіть опис завдань і відповідальності для кожної ролі. Проведіть вправу «Team Canvas»: що нас об'єднує? які наші цінності? які сильні сторони команди?).

Етап тестування має на меті формування у студентів умінь з побудови бренду освітнього продукту та його позиціонування. Тут цінними є завдання «Розробіть назву та короткий слоган для освітнього продукту. Створіть презентацію (5 слайдів): проблема → рішення → переваги → цільова аудиторія → конкурентні відмінності. Проведіть тестування: представте продукт іншим студентам / викладачам та зберіть відгуки». Таким чином,

через технологію контекстного навчання відбувається перевірка сприйняття продукту аудиторією, вдосконалення бренду та його позиціонування. За такою поетапністю розвитку дизайн-мислення, магістрами початкової освіти здійснено розробки гуртків та методичні матеріали до їх проведення (наприклад, «Мій дитячий проєкт. Простір для вивчення англійської мови»), ігор з елементами медитації «Relax Quest» для людей з напруженим графіком роботи, програми курсів підвищення кваліфікації педагогів тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, цілеспрямована робота з розвитку критичного та дизайн-мислення у майбутніх учителів початкової школи під час професійної підготовки є необхідною умовою формування педагогів нового типу – гнучких, адаптивних, здатних діяти в умовах кризи та підтримувати учнів у складних життєвих обставинах. Війна лише загострила потребу в таких якостях, перетворивши їх з бажаних компетентностей на критично необхідні. Як свідчить наша практика, їх формування має відбуватися наскрізно, у процесі вивчення обов'язкових («Педагогіка») та вибіркових дисциплін («Розвиток критичного мислення молодших школярів», «Інфомайстерність: критичне мислення та медіаграмотність у педагогічній практиці», «Дизайн-мислення та розробка освітніх проєктів» й інших) з використанням методів розвитку критичного мислення, технологій інтерактивного та контекстного навчання.

З огляду на виклики війни, перспективними вважаємо напрями підготовки майбутніх учителів, орієнтованих на розвиток інтелектуальної та професійної автономії, емпатії, здатності до повноцінного ресурсного відновлення і можливості діяти в умовах невизначеності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Лисенко Г. І., Волкова С. П., Баранник О. Ю. Дизайн-мислення в структурі педагогічної моделі підготовки викладачів мистецьких дисциплін. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-7-08-01>
2. Матвієнко О., Степанчук О. Штучний інтелект у підготовці майбутніх учителів початкової школи до роботи з освітнім медіаконтентом. *Освітньо-науковий простір* : науковий журнал. Вип. 4 (1 – 2023) / Український державний університет імені Михайла Драгоманова [гол. ред. д-р пед. наук, проф. Матвієнко О. В.]. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. С. 112–121. URL: <http://bit.ly/4mtJK8F>

3. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.
4. Робоча програма навчальної дисципліни (силабус). Дизайн-мислення та розробка освітніх продуктів. Укл. Матвієнко О. В., Сенчило А. В. 2025. URL: <http://bit.ly/45MVQm6>
5. Робоча програма навчальної дисципліни (силабус). Інфомайстерність: критичне мислення та медіаграмотність у педагогічній практиці. Укл. Попов М. О., Сенчило А. В. 2025. URL: <http://bit.ly/45uCoVv>
6. Робоча програма навчальної дисципліни (силабус). Педагогіка. Укл. Лозенко А. П., Тесленко Т. В., Коханко О. Г., Коваль Т. В. 2025. URL: <http://bit.ly/45EEI8R>
7. Робоча програма навчальної дисципліни (силабус). Розвиток критичного мислення молодших школярів. Укл. Тесленко Т. В. 2025. URL: <http://bit.ly/3VcyT6R>
8. Тягун В. Впровадження технології дизайн-мислення в навчання майбутніх вчителів початкової школи. *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти*. 2023. № 2. С. 406–412. URL: <http://bit.ly/478YUva>
9. Gonen E. «Tim Brown, Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation (2009)», *Markets, Globalization & Development Review*. 2023. Vol. 4: No. 2, Article 8. DOI: 10.23860/MGDR-2019-04-02-08: URL: <https://digitalcommons.uri.edu/mgdr/vol4/iss2/8>

REFERENCES

1. Lysenko, H. I., Volkova, S. P., & Barannyk O. Yu. (2025). *Dyzain-myslennia v strukturi pedahohichnoi modeli pidhotovky vykladachiv mystetskykh dystsyplin*. [Design thinking in the structure of the pedagogical model for training teachers of artistic disciplines].
2. Matvienko, O., & Stepanchuk, O. (2023). *Shtuchnyi intelekt u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do roboty z osvithnim mediakontentom*. [Artificial intelligence in the training of future primary school teachers to work with educational media content]. Kyiv.
3. Pometun, O. I. (2020). *Urok, shcho rozvyvaie krytychne myslennia. 70 metodiv v odnii knyzi*. [Lesson that develops critical thinking. 70 methods in one book]. Kyiv.
4. *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny (syllabus). Dyzain-myslennia ta rozrobka osvithnikh produktiv*. (2025). [Syllabus of the Academic Discipline (Course Syllabus). Design thinking and development of educational products].
5. *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny (syllabus). Infomaisternist: krytychne myslennia ta mediahramotnist u pedahohichnii praktytsi*. (2025). [Syllabus of the Academic Discipline (Course Syllabus). Infomastery: critical thinking and media literacy in pedagogical practice].
6. *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny (syllabus). Pedahohika*. (2025). [Syllabus of the Academic Discipline (Course Syllabus). Pedagogy].

7. *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny (syllabus). Rozvytok krytychnoho myslennia molodshykh shkoliariv*. (2025). [Syllabus of the Academic Discipline (Course Syllabus). Development of critical thinking in primary school pupils].
8. Tiahur, V. (2023). *Vprovadzhenia tekhnologii dyzain-myslennia v navchannia maibutnikh vchyteliv pochatkovoї shkoly*. [Introduction of design thinking technology in the training of future primary school teachers].
9. Gonen, E. (2019). «Tim Braun, Zminy cherez dyzain: yak dyzain-myslennia transformuye orhanizatsiyi ta nadykhaye na innovatsiyi (2009)». [«Tim Brown, Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation (2009)»].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ТЕСЛЕНКО Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності; методика розвитку критичного мислення молодших школярів; практична підготовка студентів спеціальності А3 «Початкова освіта».

СЕНЧИЛО Алла Володимирівна – викладач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, директор мережі закладів освіти Sofi-Den.

Наукові інтереси: фахова підготовка майбутніх педагогів, розвиток критичного мислення дошкільників та молодших школярів засобами кінезіологічних вправ, вплив авторських казок на розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, безпечний освітній простір.

МЕЛЬНІЧУК Неля Володимирівна – викладач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: психолого-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності; роль куратора у формуванні фахових компетентностей студентів; профорієнтаційна діяльність.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

TESLENKO Tetiana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Primary Education and Innovative Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University.

Circle of scientific interests: training future primary school teachers for professional activity; methods of developing critical thinking in younger schoolchildren; practical training of students majoring in A3 «Primary Education».

SENCHYLO Alla – Lecturer at the Department of Primary Education and Innovative Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University, Director of the Sofi-Den Network of Educational Institutions.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers, development of critical thinking in preschoolers and younger schoolchildren through kinesiological exercises, the influence of original fairy tales on the development of coherent speech in older preschoolers, safe educational space.

MELNICHUK Nelia – Lecturer at the Department of Primary Education and Innovative Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University.

Circle of scientific interests: psychological and pedagogical training of future primary school teachers for professional activity; the role of the curator in the formation of students' professional competencies; career guidance activities.

Стаття надійшла до редакції 27.07.2025 р.

УДК 378.637.016.832.01

DOI: DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.15.122-128

ВАН Чжибінь –

аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-7888-4392>

e-mail: kozyr7@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ НА ЗАСАДАХ ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО ПІДХОДУ

**ВАН Чжибінь. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ НА ЗАСАДАХ ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО ПІДХОДУ**

У статті розкривається проблема формування вокально-технічних умінь студентів факультетів мистецтв на засадах герменевтичного підходу. Розглянуто витoki герменевтики як теорії розуміння, тлумачення та інтерпретації в історико-філософському аспекті. Виявлено особливості принципу «герменевтичного кола» в філософських концепціях В. Дільтея та Ф. Шляйєрмахера, розкрито специфіку набуття герменевтичного досвіду згідно теорії Г.-Г. Гадамера. Визначено значущість ідей герменевтичного вчення для педагогічної науки, оскільки проблема знання й проблема розуміння цього знання включені в загальний процес освоєння людиною навколишньої дійсності і поза цією діяльністю втрачають своє значення й зміст. За цих умов актуалізується значення герменевтичного підходу, за допомогою якого дослідник проникає в суть певного педагогічного явища і в процесі наукового аналізу пропонує своє бачення інтерпретації цих явищ.

Ключові слова: герменевтика, інтерпретація, розуміння, герменевтичний підхід, студенти факультетів мистецтв, вокальне навчання, вокально-технічні вміння, вища мистецька освіта.

**WAN Zhibin. FEATURES OF THE FORMATION OF VOCAL-TECHNICAL SKILLS OF STUDENTS OF
MYSTICS FACULTIES ON THE BASIS OF THE HERMENEUTIC APPROACH**

The article reveals the problem of the formation of vocal-technical skills of students of art faculties on the basis of the hermeneutic approach. The origins of hermeneutics as a theory of understanding, interpretation and interpretation in the historical and philosophical aspect are considered. The features of the principle of the "hermeneutic circle in the philosophical concepts of W. Dilthey and F. Schleiermacher are revealed, the specifics of acquiring hermeneutic experience according to the theory of H.-G. Gadamer are revealed. The significance of the ideas of hermeneutic teaching for pedagogical science is determined, since the problem of knowledge and the problem of understanding this knowledge are included in the general process of a person's mastery of the surrounding reality and outside of this activity lose their meaning and content. Under these conditions, the significance of the hermeneutic approach is actualized, with the help of which the